

Kohti hyvinvoinnin ja terveyden tasa-arvoa kuntapäätöksillä

MIKÄ?

Kunta vastaa asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä väestöryhmittäisestä terveyden ja hyvinvoinnin seurannasta. Kunta tukee kuntalaisten identiteettiä ja osallisuutta sekä tarjoaa palveluja esimerkiksi työllisyyden, kulttuurin, sivistyksen ja ympäristön aloilla. Kuntapäätöksillä voi vaikuttaa siihen, että jokaisella on tasa-arvoinen mahdollisuus saavuttaa itselle paras mahdollinen terveydentila.

Kunnilla vastuu asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä väestöryhmittäisestä terveyden ja hyvinvoinnin seurannasta. Hyvinvointia tulee edistää siten, että sosiaaliryhmien väliset hyvinvointi- ja terveyserot vähenevät.

MIKSI?

Terveyserojen kaventaminen kannattaa

Kunta elinvoimaisemmaksi

Eriarvoisuuden vähentäminen vahvistaa kunnan elinvoimaisuutta, sillä pienemmät hyvinvointi- ja terveyserot vähentävät lisäpalveluiden tarvetta sekä kuntatalouden kustannuksia. Toimintakykyiset kuntalaiset ovat kunnalle voimavara ja toimintaa ja yhteisöllisyyttä tuottava resurssi. Terve ja hyvinvoiva kunta houkuttelee asukkaita ja yrityksiä.

Kuntatalous kohenee

Elinvoimaisuus lisääntyy ja työllisyysaste nousee

Sosiaali- ja terveysministeriön arvioiden mukaan terveyserojen häviämisen myötä työllisyysaste kasvaisi noin 75 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä. Työvoiman riittävyyden kannalta on tärkeää panostaa erityisesti työntekijäammateissa toimivien työkyvyn ja työssä pysymisen parantamiseen. Työkykynsä rajoittuneeksi arvioivista 30–64-vuotiaista noin puolet on saanut enintään perusasteen koulutuksen.

Kuntatalouden kustannuspaineineet helpottuvat

Jos esimerkiksi esteettömyys huomioidaan suunnittelun alusta asti yhtenä lähtökohtana ja toteutetaan tehokkaasti, se ei aiheuta merkittäviä kustannuksia. Esteettömyys liittyy myös yhdenvertaisuuteen eli siihen miten eri väestöryhmille tarjotaan yhdenvertaiset mahdollisuudet asumiseen ja hyvään elinympäristöön.

Riittävät palvelut turvataan

Palvelutarpeen kasvu vähenee, etenkin jos ehkäistään nuorten syrjäytymistä sekä edistetään ikääntyneiden pienituloisten ja vähän koulutettujen ihmisten työ- ja toimintakykyä. Koulussa on rauhallisempaa, ilkeävaltaa on vähemmän ja kadut ovat turvallisempia.

Terveyserot eivät ole väistämättömiä

Köyhyys, lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset elinolot, huonot työolot ja työttömyys sekä epäterveelliset elintavat vaikuttavat kuntalaisiin. Vaikutukset kasautuvat alempiin sosiaaliryhmiin ja näkyvät lopulta terveyseroina. Huono terveys ja heikentynyt työkyky voivat puolestaan johtaa huono-osaisuuteen tai syrjäytymiseen. Terveyserot ovat epäoikeudenmukaisia - erojen kaventaminen on kansalaisten perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden turvaamista.

Kunnassa kaikki vaikuttavat elinvoimaisuuteen

Kuntien elinvoimaisuus ja kuntalaisten toimintakyky kohenee, kun onnistutaan parantamaan niiden väestöryhmien terveyttä, joissa monenlaiset terveysongelmat ovat yleisiä. Kunnassa voi vaikuttaa:

- elinympäristöön (yhdyskuntasuunnittelu, liikennetkaisu, esteettömyys)
- elinoloihin (asumisolosuhteet, työllisyys ja työolot)
- perheiden hyvinvointiin (päivähoito, toimeentulo, hyvinvointituen antaminen, yhteisöllisyyden tukeminen)
- kulttuuriin ja ilmapiiriin (kaikenlainen kulttuuritoiminta, omaleimaisuus ja historiallisuus, luottamus, turvallisuus)
- terveyttä edistäviin elintapoihin (liikuntamahdollisuudet, paikalliset ravitsemuspolitiikan painotukset, päihteiden käytön ehkäisy)
- palvelujärjestelmän toimivuuteen, laatuun ja saavutettavuuteen.

MITEN?

Mitä sinä voit kuntapäätäjänä tehdä?

Seuraa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa väestöryhmittäin. Tarvitset tietoa kun ohjaat resursseja ja päätät tavoitteista. Nämä tiedot kootaan hyvinvointikertomukseen, joka on kokoava kuvaus kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilasta ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Päivittäisen päätöksenteon lisäksi tietoa käytetään strategisen suunnittelun pohjana.

Vaikuta erojen syihin eli sosiaaliseen eriarvoisuuteen, turvaa terveelliset elinolot kaikille, vähennä kuntalaisten haavoittuvuutta ja estä eriarvoisia seurauksia esimerkiksi palvelujen saatavuuden suhteen.

Aseta käytännön tavoitteita

Sisällytä kunnan visioon eriarvoisuuden vähentäminen ja konkretisoi toiminta- ja talousarviossa mitattavia tavoitteita eriarvoisuutta vähentäville toimille eri hallinnonaloille.

Sitoudu yhteistyöhön kaikkien toimialojen sekä sidosryhmien kanssa. Ohjelma-asiakirjojen lisäksi hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen tulee saada osaksi poikkihallinnollista ja alueellista yhteistyötä sekä rakenteita, ja sille tulee määritellä vastuutahot.

Ole tietoinen päätösten vaikutuksesta eri väestöryhmiin. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on ennakkoarvioinnin ja ennaltaehkäisevän politiikan väline. Sen avulla tehdään näkyväksi, miten päätökset vaikuttavat eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen. Eihän teillä tehdä päätöksiä, jotka aiheuttavat syrjäytymistä ja sairastumista?

Panosta ennaltaehkäiseviin palveluihin. Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle 1,2 milj. euroa. Katseen suuntaaminen tulevaisuuteen kannattaa. Esimerkiksi nuoren syrjäytymiskiirteen katkaiseminen tai häätöjen vähentäminen tuottaa säästöjä kuntataloudelle.

Katso lisää esimerkkejä: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/vaikutukset-ja-kustannukset/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-kustannusesimerkit>

Varmista palvelujärjestelmän oikeudenmukaisuus ja toimivuus. Kaikille suunnattujen palvelujen lisäksi tarvitaan kohdennettuja palveluita, joilla parannetaan palvelujen tasa-arvoista saatavuutta ja käyttöä. Palvelujen suunnittelussa on otettava entistä paremmin huomioon käyttäjien erilaiset kulttuuriset, taloudelliset ja sosiaaliset lähtökohdat. Näin kuntalaisten erilaisia mahdollisuuksia elää hyvinvoivina ja terveisin tasoitetaan ja huonommassa asemassa olevat saatetaan tasavertaisempaan asemaan muiden kanssa.

Lisätietoja

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/keinot/toimijat/kunnat>

Yhteystiedot

Tuulia Rotko

Johtava asiantuntija, Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, etunimi.sukunimi@thl.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

thl.fi | @THLorg